Differentiaalvergelijkingen begrijpen

H.P.Hendrikse; J.M.Pieters; N.C.Verhoef; J.A.Zwarteveen-Roosenbrand

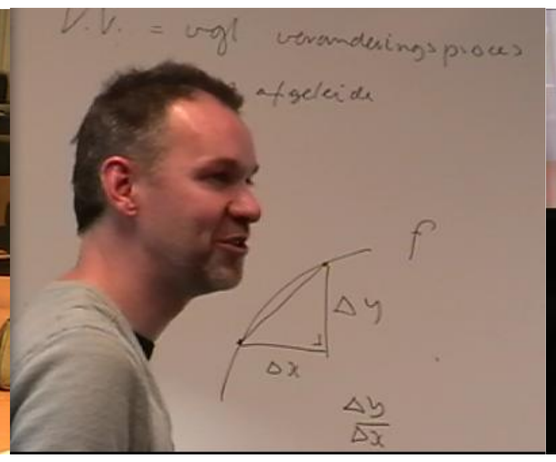

Onderzoeksvraag

Welke zijn de kenmerken van een *didactiek* van het concept *differentiaalvergelijkingen* (DVn) aansluitend bij de leerprocessen van de leerlingen?

Procedure

Het denken van vwo-6-leerlingen bij het opstellen van een DV in kaart brengen +
Literatuurstudie

↓

Voorstel didactiek

↓

Uitvoering didactiek door drie docenten

↓

Analyse van de resultaten bij de leerlingen

↓

Bijstelling didactiek

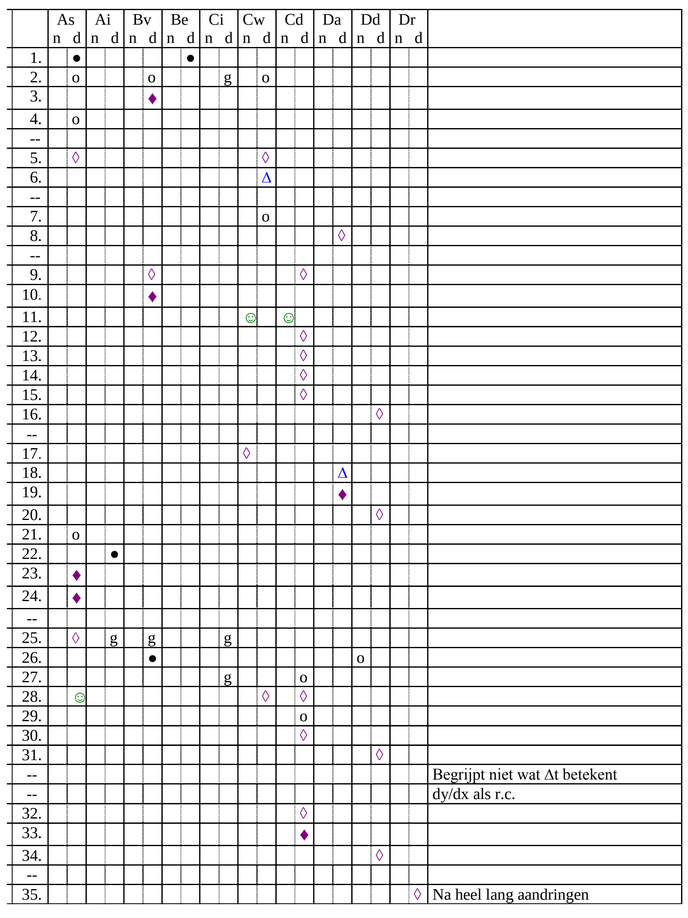

	As n	As d	Ai n	Ai d	Bv n	Bv d	Be n	Be d	Ci n	Ci d	Cw n	Cw d	Cd n	Cd d	Da n	Da d	Dd n	Dd d	Dr n	Dr d	
1.		●						●													
2.		o				o				g		o									
3.						♦															
4.		o																			
--																					
5.		◊										◊									
6.												Δ									
--																					
7.												o									
8.																◊					
--																					
9.						◊								◊							
10.						♦															
11.											☺		☺								
12.														◊							
13.														◊							
14.														◊							
15.														◊							
16.																		◊			
--																					
17.											◊										
18.																Δ					
19.																♦					
20.																		◊			
21.		o																			
22.				●																	
23.		♦																			
24.		♦																			
--																					
25.		◊		g		g				g											
26.						●											o				
27.										g				o							
28.		☺										◊		◊							
29.														o							
30.														◊							
31.																		◊			
--																					Begrijpt niet wat Δt betekent
--																					dy/dx als r.c.
32.														◊							
33.														♦							
34.																		◊			
--																					
35.																				◊	Na heel lang aandringen

Deelvragen

- Welke zijn de kenmerken van een onderzoeksinstrument dat het denken bij het opstellen van een DV beschrijft?
- Hoe is het wiskundig denken van leerlingen als zij een DV opstellen?
- Welke aanwijzingen kunnen worden opgesteld voor een didactiek?
- Hoe kunnen deze aanwijzingen bijdragen tot een beter begrip?

Context

- Een doel van Wiskunde D is een adequate voorbereiding te zijn op universitaire technische vervolgstudies [1]
- DVn zijn onmisbaar in een universitaire technische vervolgstudie, maar studenten van universitaire technische opleidingen vinden het concept moeilijk [2]
- De huidige didactiek van het concept DV beantwoordt niet aan de doelstelling: geen aandacht voor het wiskundig modelleren van dynamische situaties [3]

Theoretisch kader

- Optimale didactiek sluit aan bij het denken van leerlingen [4]
- Structureel en operationeel begrip van een wiskundig concept [5]
- Het duale karakter van wiskundige concepten, i.c. de afgeleide [6]
- Geen begrip van DVn als er geen aandacht wordt besteed aan het opstellen ervan [7]

Resultaten en conclusies

- De meeste leerlingen hadden veel hints nodig
- Leerlingen blijven vaak steken in de beginsituatie
- De formele definitie van een DV uit het boek werkt belemmerend bij het begrijpen
- Aandacht voor dimensies is van positieve invloed op het opstellen van een DV
- Ondoelmatige procedurele handelingen om een bekende *vorm* van een DV te krijgen

[1] CTWO (2008). Conceptprogramma 2013 wiskunde D. http://www.fi.uu.nl/ctwo/publicaties/docs/2008-01-11Exprog/vwoD.doc
[2] Hulshof, J. (2007). Differentiaalvergelijkingen en schoolwiskunde. http://www.math.vu.nl./~jhulshof/echtebrrrwiskunde.pdf
[3] Zie de meest gebruikte lesmethodes.
[4] Shulman, L. S. (1986). Those who understand: knowledge growth in teaching. *Educational Researcher, 15*(2), 4-14.
Tall, D. (1985). Understanding the calculus. *Mathematics Teaching*, *110*, 49-53.
[5] Sfard, A. (1991). On the dual nature of mathematical conceptions: Reflections on processes and objects as different sides of the same coin. *Educational Studies in Mathematics*, 22, 1-36.
[6] Gray, E.M., & Tall, D. O. (1994). Duality, ambiguity and flexibility: A proceptual view of simple arithmetic. *Journal for Research in Mathematics Education, 25*(2), 115-141.
[7] Chaachoua, H., & Saglan, A. (2006). Modelling by differential equations. *Teaching Mathematics and its Applications, 25*(1), 15 – 22.

UNIVERSITEIT TWENTE.